EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2022 03 28
COM(2022) 129 final

KOMISIJOS ATASKAITA

dėl bendro oficialios kontrolės vykdymo valstybėse narėse (2019–2020 m.) siekiant užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą

{SWD(2022) 73 final}

Atsakomybės ribojimo pareiškimas

Europos Komisija parengė ir paskelbė šią ataskaitą pagal Reglamento (ES) 2017/625 114 straipsnį. Šia ataskaita siekiama pagerinti visuomenės galimybes susipažinti su informacija apie ES šalių vykdomą oficialią kontrolę ir Komisijos vykdomą kontrolę maisto ir pašarų saugos, gyvūnų ir augalų sveikatos, gyvūnų gerovės, ekologinio ūkininkavimo ir žemės ūkio bei maisto produktų kokybės sistemų srityse. Tik Europos Sąjungos Teisingumo Teismas yra kompetentingas aiškinti ES teisę. Mūsų tikslas – šios informacijos naujumas ir tikslumas. Jei mums bus pranešta apie klaidas, pasistengsime jas ištaisyti.

Rengiant šią ataskaitą naudota medžiaga:

- yra bendro pobūdžio informacija ir ja nesiekiama atsižvelgti į jokio konkretaus asmens ar subjekto konkrečias aplinkybes;
- nebūtinai yra visapusiška, išsami, tiksli arba naujausia;
- iš dalies teikiama ES šalių nacionalinių institucijų, kurių Komisija nekontroliuoja ir už kurias Komisija negali prisiimti jokios atsakomybės.

Kai kurie šioje ataskaitoje pateikti duomenys ar informacija gali būti sukurti arba susisteminti rinkmenomis ar formatais, kuriuose yra klaidų.

Turinys

Santrauka 1

Įvadas 2

Teisinė sistema 4

ES šalių vykdoma oficiali kontrolė 8

Bendroji apžvalga 9

ES šalių metinės ataskaitos 14

Oficialios kontrolės sistemų organizavimas ir veikimas 15

Priemonės, kurių imtasi siekiant užtikrinti veiksmingą DNKP veikimą 17

Veiksmai, kuriais siekiama užtikrinti, kad įmonės laikytųsi reikalavimų 18

Nacionalinių institucijų vykdomas vykdymo užtikrinimas 19

Veiksmai, kuriais užtikrinamas veiksmingas oficialios kontrolės tarnybų veikimas 21

Komisijos vykdoma kontrolės veikla ES šalyse 22

Auditai 23

Rekomendacijos 27

Apžvalginės ataskaitos 28

Svarbiausios 2019–2020 m. Komisijos vykdytos kontrolės išvados 30

Kita Komisijos vykdoma kontrolės veikla 32

Gyvūnų ir prekių įvežimas į ES 33

Veterinarinių vaistų liekanos ir aplinkos teršalai gyvūnuose ir gyvūniniuose produktuose 34

Sistemingi tolesni veiksmai, susiję su audito rekomendacijomis 35

Bendrieji tolesni auditai 36

Šalių profiliai 37

Vykdymo užtikrinimas **38**

Parama ES šalims **40**

Tinklai 41

Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga 43

Išvados **45**

Santrauka

Šioje ataskaitoje apžvelgiama bendra ES šalių oficialios kontrolės ir Komisijos kontrolės veikla, vykdyta 2019 ir 2020 m., siekiant užtikrinti aukšto lygio sveikatos apsaugą ir pasitikėjimą maisto grandine „nuo ūkio iki stalo“. Ši kontrolė ir auditas yra svarbūs siekiant patikrinti, ar įmonės laikosi teisinių reikalavimų ir ar Europos vartotojai gali būti tikri, kad jų vartojamas maistas yra saugus. Tai taip pat labai svarbu siekiant užtikrinti sklandžią ir saugią prekybą maistu, gyvūnais ir augalais tiek pačioje ES, tiek su ES nepriklausančiomis šalimis.

Nacionalinės institucijos yra atsakingos už rizika grindžiamos oficialios kontrolės vykdymą. Jei visos maisto grandinės įmonės nesilaiko atitinkamų teisės aktų, reikalaujama, kad institucijos užtikrintų reikalavimų vykdymą ir garantuotų, kad įmonės jų laikytųsi.

Komisijos tarnybos kontroliuoja, kaip ES šalys įgyvendina oficialią kontrolę ir vykdymo užtikrinimo veiklą. Komisijos svetainėje paskelbtose šių kontrolės priemonių ataskaitose pateikiamas aiškus ES šalių veiklos rezultatų vaizdas ir jos yra svarbi peržiūros proceso, kuriuo užtikrinama, kad ES teisės aktai atitiktų paskirtį, dalis.

Iš Komisijos kontrolės priemonių matyti, kad apskritai ES šalys turi reikiamas sistemas, skirtas stebėti ir užtikrinti, kad įmonės įgyvendintų ES reikalavimus, ir imtis veiksmų reikalavimų nesilaikymo atvejais. Kai kuriose šalyse nustatyta oficialios kontrolės sistemų trūkumų, o tai rodo, kad dar yra ką tobulinti.

Komisija sistemingai atsižvelgia į savo audito rekomendacijas ES šalims ir prireikus naudojasi kitomis vykdymo užtikrinimo priemonėmis. Be to, ji remia ES šalis teikdama techninę pagalbą ir mokymus pagal iniciatyvą „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“ ir rengdama techninius ES šalių ekspertų susitikimus.

ES šalys pirmą kartą pranešė apie savo 2020 m. kontrolės rezultatus naudodamos suderintą elektroninę formą. Šiuo tikslu Komisija ir nacionalinės institucijos parengė rekomendacinį dokumentą. Tačiau ne visos šalys pateikė visus savo duomenis reikiamu formatu, o viena iš jų nepateikė jokių ataskaitų. Komisija toliau bendradarbiaus su nacionalinėmis institucijomis, kad būsimų metinių ataskaitų duomenys būtų išsamesni.

2020 m. dėl COVID-19 pandemijos nacionalinėms institucijoms ir Komisijai kilo sunkumų užbaigiant kontrolę ir auditą. Bent kai kurie iš šių patikrinimų ir auditų atlikti nuotoliniu būdu, siekiant išlaikyti saugų gyvūnų, augalų ir prekių srautą ir užkirsti kelią tiekimo trūkumui neįprastomis COVID-19 sąlygomis.

Įvadas

ES siekia užtikrinti aukšto lygio sveikatos apsaugą ir pasitikėjimą maisto ir pašarų saugos, gyvūnų ir augalų sveikatos, gyvūnų gerovės, ekologinio ūkininkavimo ir geografinės kilmės sistemų (saugoma kilmės vietos nuoroda (SKVN), saugoma geografinė nuoroda (SGN), garantuoti tradiciniai gaminiai (GTG)) srityse. ES gyvenantys žmonės šiose srityse pagrįstai tikisi aukštų standartų.

Sukurta išsami ES teisinė sistema, kuria užtikrinama nuosekli kontrolė visoje maisto ir pašarų grandinėje „nuo ūkio iki stalo“ ir tinkama stebėsena, kartu užtikrinant veiksmingą bendrąją rinką ir prekybą su ES nepriklausančiomis šalimis.

Vienas iš ES integruotos maisto saugos politikos „nuo ūkio iki stalo“ ramsčių yra tai, kad kiekviena ES šalis turi turėti veiksmingą oficialios kontrolės[1] sistemą, grindžiamą Oficialios kontrolės reglamentu[2], kad būtų galima patikrinti ir prireikus užtikrinti, kad įmonės laikytųsi ES standartų visoje maisto ir pašarų grandinėje. ES šalys turi parengti daugiamečius kontrolės planus (DNKP), kurie apimtų visas ES žemės ūkio maisto produktų teisės aktais reglamentuojamas sritis.

Komisija atlieka svarbų vaidmenį kuriant bendrą ES lygmens kontrolės sistemą[3] ir vykdo kontrolę, įskaitant auditus, ES šalyse, kad patikrintų, ar jų nacionalinės institucijos vykdo savo įsipareigojimus kontrolės srityje.

ES šalys turi pateikti Komisijai metinę savo oficialios kontrolės įgyvendinimo ataskaitą[4] pagal savo DNKP.

Savo ruožtu Komisija parengia oficialios kontrolės vykdymo ES šalyse ataskaitą[5], kurioje atsižvelgiama į:

- nacionalinių institucijų pateiktas metines kontrolės veiklos ataskaitas ir
- ES šalyse Komisijos vykdomos kontrolės rezultatus.

Ši ataskaita apima 2019[6] ir 2020 m. Ją sudaro peržiūra, susijusi su:

---

1 Oficiali kontrolė – tai bet kokia veikla, kurią ES šalies kompetentinga institucija vykdo siekdama patikrinti, ar laikomasi maisto ir pašarų srities teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių ir ar gyvūnai ir prekės atitinka reikalavimus.

2 Reglamentas (ES) 2017/625.

3 Reglamento (ES) 2017/625 116 straipsnis.

4 Reglamento (ES) 2017/625 113 straipsnio 1 dalis.

5 Reglamento (ES) 2017/625 114 straipsnis.

- ES šalių metinėmis ataskaitomis, apimančiomis 2019 ir 2020 m;
- Komisijos kontrolės veikla ES šalyse;
- Komisijos tolesniais veiksmais ir vykdymo užtikrinimo veiksmais bei parama nacionalinėms institucijoms.

Joje kaupiami palyginami 2020 m. ES statistiniai duomenys. Šie duomenys ilgainiui leis nustatyti kontrolės tendencijas ir reikalavimų nesilaikymo atvejus.

Prie ataskaitos pridedamas tarnybų darbinis dokumentas, kuriame pateikiama išsamesnė informacija apie nacionalinių institucijų ir Komisijos vykdomą kontrolę ir auditą maisto grandinės srityse, kurioms taikomas Oficialios kontrolės reglamentas.

[6] Reikalavimas ES šalims teikti metines ataskaitas naudojant naują standartinę pavyzdinę formą taikomas nuo 2020 m. 2019 m. ataskaitų teikimo reikalavimai buvo nustatyti ankstesniame reglamente. Kadangi 2019 m. buvo pereinamieji metai tarp šių dviejų redakcijų, ši ataskaita apima abejus metus.

Teisinė sistema

Pagal maisto srities teisės aktų bendruosius principus[7] maisto grandinės įmonėms tenka pagrindinė atsakomybė užtikrinti, kad maistas būtų saugus. Konkretūs ES reglamentai susiję su ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo[8] bei žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų reikalavimais (SKVN, SGN, GTG)[9].

ES šalys privalo patikrinti, ar įmonės laikosi taikomų ES teisės aktų, ir prireikus užtikrinti jų vykdymą. Šiuo tikslu jų daugiamečiuose kontrolės planuose apibūdinamos oficialios kontrolės sistemos.

Oficialios kontrolės reglamente nustatyti šių kontrolės sistemų, DNKP[10] ir oficialios kontrolės vykdymo reikalavimai. Svarbiausi reikalavimai, susiję su oficialios kontrolės sistemomis ir DNKP, yra šie:

- taikymo sritis apima:

— maistą ir maisto saugą,

— apgalvotą genetiškai modifikuotų organizmų (GMO) išleidimą į aplinką maisto ir pašarų gamybos tikslais,

— pašarus ir pašarų saugą,

— gyvūnų sveikatą,

— šalutinius gyvūninius produktus,

— gyvūnų gerovę,

— augalų sveikatą,

— augalų apsaugos produktus,

— ekologinę gamybą ir ekologiškų produktų ženklinimą,

— saugomų kilmės vietos nuorodų, saugomų geografinių nuorodų ir tradicinių gaminių naudojimą ir ženklinimą ir

[7] Reglamentas (EB) Nr. 178/2002.

[8] Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo.

[9] Reglamentas (ES) Nr. 1151/2012 dėl žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų.

[10] Reglamento (ES) 2017/625 109, 110 ir 111 straipsniai.

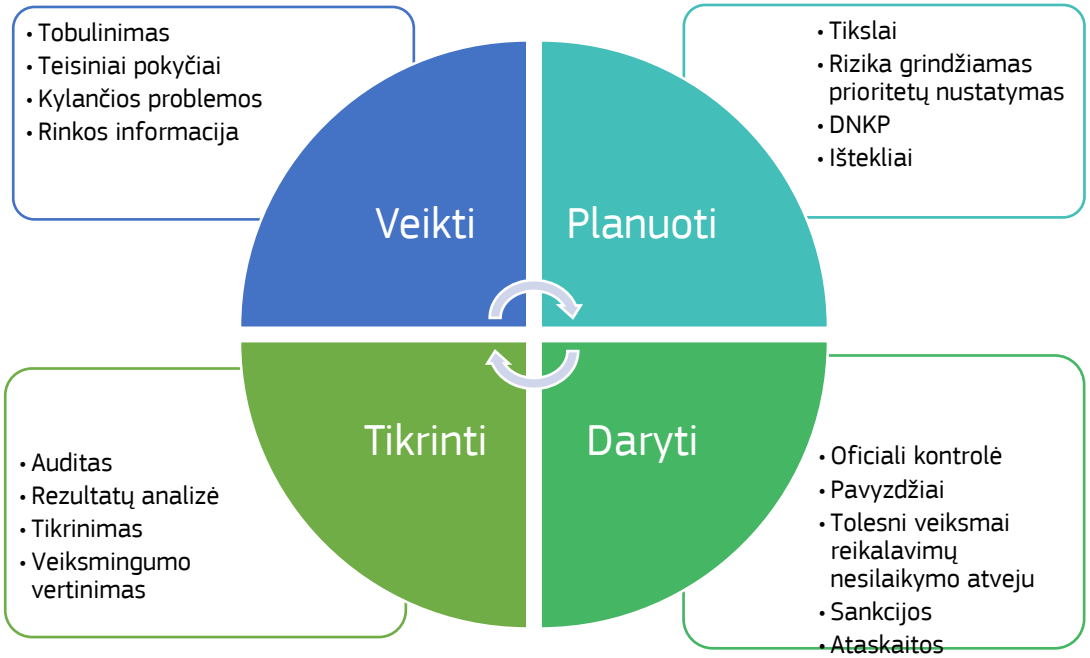
— tyčinius taisyklių pažeidimus vykdant nesąžiningą ar apgaulingą veiklą;

- nacionalinės institucijos savo DNKP turi aprašyti savo strateginius tikslus ir oficialios kontrolės rizikos kategorijas;

- DNKP turi būti skelbiamas viešai, išskyrus tam tikras ribotas išimtis.

Oficialios kontrolės reglamente yra nuostatų dėl nuolatinio oficialios kontrolės tobulinimo[11]. 1 pav. parodyta, kiek oficialios kontrolės rezultatai yra svarbūs padedant ES šalims įvertinti jų kontrolės sistemų veiksmingumą ir prireikus jas tobulinti. Be to, dėl teisės aktų pakeitimų, kylančių problemų ir rinkos informacijos gali pasikeisti kontrolės planas.

1 pav. Oficialios kontrolės sistemos. Nuolatinio tobulinimo ciklas

Oficialios kontrolės reglamente reikalaujama, kad Komisija[12] vykdytų kontrolę ES šalyse, kurios privalo išspręsti bet kokias jose nustatytas problemas[13].

ES šalys turi teikti metines ataskaitas elektroniniu formatu, kad būtų galima dar labiau palengvinti duomenų rinkimą. Šiuo tikslu Komisija, bendradarbiaudama su

[11] Reglamento (ES) 2017/625 5 straipsnio 1 dalies a punktas, 6 straipsnio 1 dalis, 12 straipsnio 2 dalis, 12 straipsnio 3 dalis, 109, 110 ir 111 straipsniai.

[12] Reglamento (ES) 2017/625 116 straipsnis.

[13] Reglamento (ES) 2017/625 119 straipsnis.

nacionalinėmis institucijomis, parengė standartinę pavyzdinę formą[14]. Komisija sukūrė specialią skaitmeninę platformą metinėms ataskaitoms šiuo nauju formatu teikti. Be to, Komisijos vadovaujamas ES šalių atstovų tinklas DNKP veikimo klausimais parengė gaires[15], kaip pildyti formą, kad padėtų nacionalinėms institucijoms laikytis naujų ataskaitų teikimo reikalavimų.

Pavyzdinėje formoje pateikiama informacija apie DNKP pakeitimus, oficialios kontrolės rezultatus, nustatytus reikalavimų nesilaikymo atvejus ir priemones, kurių imtasi siekiant užtikrinti veiksmingą DNKP įgyvendinimą.

Standartizuotu formatu siekiama:

- užtikrinti vienodą ES šalių metinių ataskaitų pateikimą,
- integruoti kitus esamus ataskaitų teikimo reikalavimus ir
- sudaryti palankesnes sąlygas rinkti ir perduoti palyginamus duomenis, įtraukti juos į visos ES statistiką ir rengti Komisijos ataskaitas apie oficialios kontrolės vykdymą visoje ES.

Nacionalinės institucijos pirmą kartą naudojo elektroninę suderintą formą, kad pateiktų 2020 m. vykdytos oficialios kontrolės ataskaitą.

ES šalys savo oficialią kontrolę turi vykdyti labai skaidriai. Bent kartą per metus jos privalo paskelbti atitinkamą informaciją apie šios kontrolės organizavimą ir vykdymą. Jos gali nuspręsti tai padaryti paskelbdamos Komisijai pateiktą metinę ataskaitą.

Per COVID-19 pandemiją judėjimo apribojimai buvo taikomi beveik visose ES šalyse. Tai turėjo neigiamos įtakos šalių gebėjimui dislokuoti darbuotojus oficialiai kontrolei vykdyti, visų pirma tuos, kuriems reikėjo fiziškai būti vietoje, atlikti laboratorinius tyrimus kontrolės tikslais arba pasirašyti ir išduoti oficialius popierinius sertifikatus. 2020 m. kovo mėn. Komisija įgyvendino laikinąsias priemones[16], kad išlaikytų sklandų ES vidaus rinkos veikimą ir užtikrintų laisvą prekių judėjimą. Jomis sudarytos palankesnės sąlygos:

- įgalioti asmenis vykdyti oficialią kontrolę;
- naudoti elektroninius duomenis ir priimti sertifikatų kopijas;

[14] Reglamentas (ES) 2019/723 dėl standartinės pavyzdinės formos, naudotinos valstybių narių teikiamose metinėse ataskaitose.

[15] Komisijos pranešimas dėl gairių dokumento, kaip pildyti standartinę pavyzdinę formą.

[16] Reglamentas (ES) 2020/466 dėl laikinųjų priemonių esant tam tikriems dideliems valstybių narių kontrolės sistemų sutrikimams dėl koronaviruso sukeltos ligos (COVID-19).

- naudoti vaizdo konferencijas ir kitas nuotolinio ryšio priemones oficialiai kontrolei vykdyti.

Dalis 1

ES šalių vykdoma oficiali kontrolė

1 Bendroji apžvalga

Maisto gamybą ir paskirstymą nuo ūkio iki stalo sudaro įvairios grandinės, apimančios įvairias sritis ir veiklą.

1 lentelėje apžvelgiamas bendras maisto grandinės subjektų skaičius, vykdyta oficiali kontrolė, nustatyti reikalavimų nesilaikymo atvejai, administracinės sankcijos ir teisminiai veiksmai, kurių 2020 m. ES lygmeniu imtasi visoje maisto grandinėje[17].

1 lentelė. 2020 m. oficiali kontrolė. Bendrieji duomenys

Visi maisto grandinės subjektai	Vykdyta oficiali kontrolė	Nustatyti reikalavimų nesilaikymo atvejai	Pritaikytos administracinės sankcijos	Teisminiai veiksmai, kurių imtasi
16 834 486	**4 125 695**	**654 955**	**388 268**	**12 699**

2 pav. pateikiama 2020 m. ES šalių vykdytos oficialios kontrolės nuo ūkio iki stalo apžvalga[18]. Jame parodytas veiklos vykdytojų skaičius, vykdyta oficiali kontrolė, nustatyti reikalavimų nesilaikymo atvejai ir pritaikytos administracinės sankcijos, išskaidyti pagal įvairias maisto grandinės veiklos rūšis[19].

2 lentelėje pateikti penki pagrindiniai maisto grandinės sektoriai absoliučiaisiais skaičiais pagal subjektų skaičių, vykdytą oficialią kontrolę, nustatytus reikalavimų nesilaikymo atvejus ir pritaikytas administracines sankcijas.

[17] Skaičiai yra 26 ES šalių suma, nes Malta iki nustatyto termino neatsiuntė savo metinės ataskaitos.

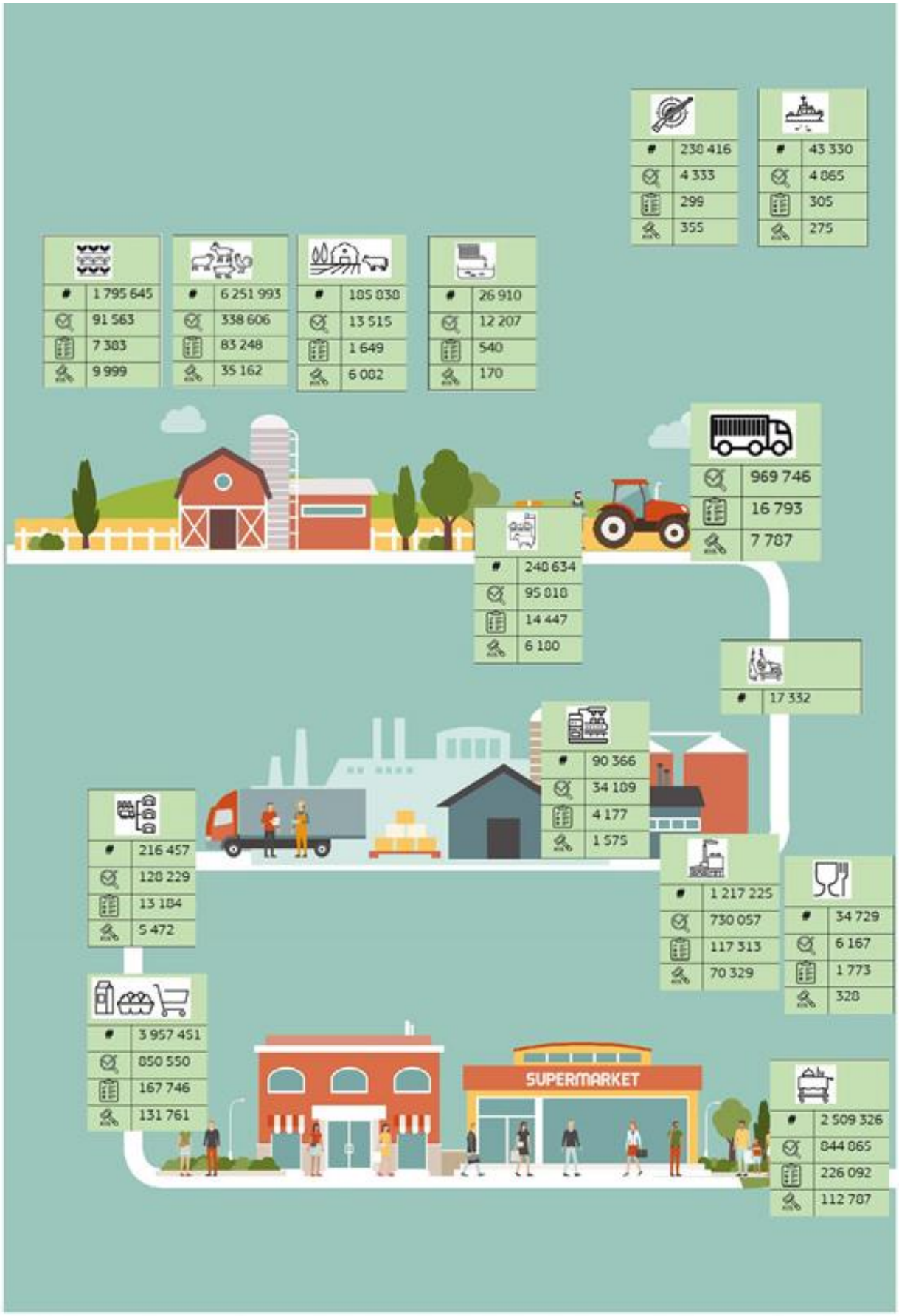
[18] Šis skaičius neapima kontrolės priemonių, susijusių su augalų sveikata (t. y. augalų pasų išdavimu ir ISPM15 ženklo taikymu medinėms pakuotėms, nurodant, kad jos buvo apdorotos siekiant užkirsti kelią vabzdžių, sėklų ir grybų plitimui), prekyba augalų apsaugos produktais ir tausiuoju pesticidų naudojimu ne žemės ūkyje.

[19] Nacionalinės institucijos neprivalo nurodyti subjektų, vykdančių veiklą gyvūnų vežimo srityje, skaičiaus; skerdyklų ir medžiojamųjų gyvūnų tvarkymo įmonių oficialios kontrolės ir reikalavimų nesilaikymo klausimams spręsti reikalingi duomenys buvo skerdenų skaičius arba svoris, todėl bendras skaičius negali būti naudojamas.

Prie šios ataskaitos[20] pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente šie skaičiai išsamiau suskirstyti pagal įvairias maisto grandinės sritis.

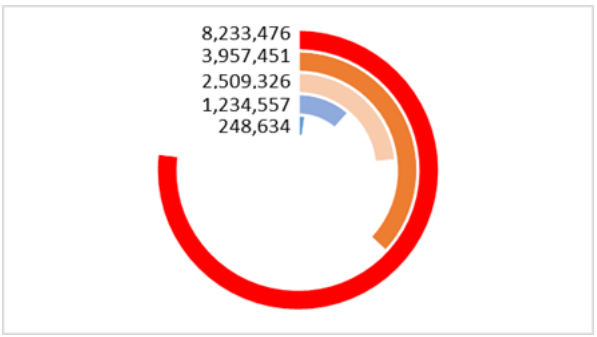
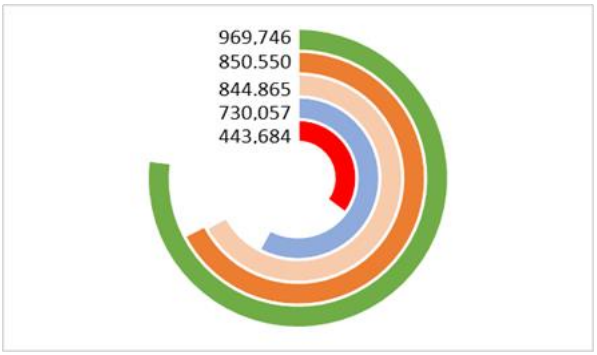
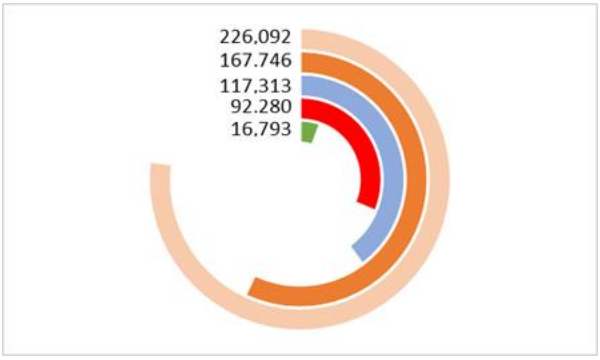
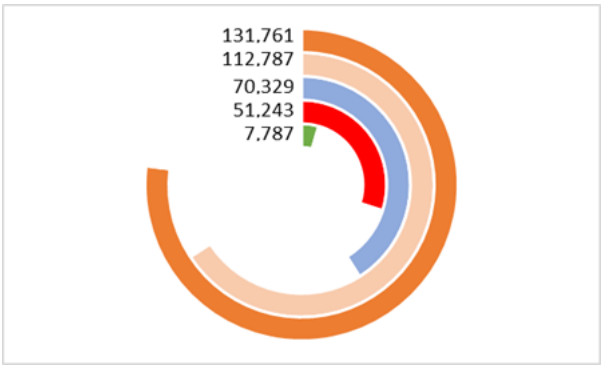
[20] Prie ataskaitos pridedamas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas – Komisijos ataskaita dėl bendro oficialios kontrolės vykdymo ES šalyse (2019–2020 m.) siekiant užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą.

2 pav. 2020 m. ES šalių vykdyta oficiali kontrolė

	Ūkininkavimas – augalai	#	Veiklos vykdytojų skaičius
	Ūkininkavimas – gyvūnai		Oficialios kontrolės priemonių skaičius
	Ūkininkavimas – mišrusis		Reikalavimų nesilaikymo atvejų skaičius
	Akvakultūra		Administracinių sankcijų skaičius
	Žvejyba		
	Medžioklė		
	Pašaras		
	Gyvūnų vežimas		
	Skerdyklos ir medžiojamųjų gyvūnų tvarkymas		
	Maisto gamyba		
	Šalutinių gyvūninių produktų perdirbimas		
	Maisto paskirstymas		
	Didmeninė ir mažmeninė prekyba		
	Maitinimo paslaugos		
	Su maistu besiliečiančių medžiagų gamintojai		

2 lentelė. 2020 m. oficiali kontrolė. Bendroji apžvalga

Subjektai		Ūkininkavimas	8 233 476
		Didmeninė prekyba maisto produktais	3 957 451
		Maitinimo paslaugos	2 509 326
		Maisto gamyba	1 234 557
		Pašaras	248 634
Oficiali kontrolė		Gyvūnų vežimas	969 746
		Didmeninė prekyba maisto produktais	850 550
		Maitinimo paslaugos	844 865
		Maisto gamyba	730 057
		Ūkininkavimas	443 684
Reikalavimų nesilaikymo atvejai		Maitinimo paslaugos	226 092
		Didmeninė prekyba maisto produktais	167 746
		Maisto gamyba	117 313
		Ūkininkavimas	92 280
		Gyvūnų vežimas	16 793
Administracinės sankcijos		Didmeninė prekyba maisto produktais	131 761
		Maitinimo paslaugos	112 787
		Maisto gamyba	70 329
		Ūkininkavimas	51 243
		Gyvūnų vežimas	7 787

2
ES šalių metinės ataskaitos

Naudojant naują standartinę pavyzdinę formą[21] skaitmeninėje platformoje sudaromos palankesnės sąlygos elektroninėmis priemonėmis ir vienodai pranešti apie oficialios kontrolės rezultatus, reikalavimų nesilaikymo atvejų rūšį bei skaičių ir priemones, kurių buvo imtasi. Tai leidžia šiuos duomenis lengviau apibendrinti ES masto statistikoje.

Teisinis elektroninės ataskaitos pateikimo terminas yra rugpjūčio 31 d. Kadangi pirmą kartą ši platforma buvo panaudota rengiant 2020 m. metines ataskaitas, 2021 m. spalio 15 d. platforma vėl buvo atidaryta, kad būtų galima pateikti pavėluotai parengtas ataskaitas. Nepaisant to, Malta laiku nepateikė savo ataskaitos, kad ją būtų galima įtraukti į šią ataskaitą.

Pasikeitus ataskaitų teikimo tvarkai, kai kurios ES šalys susidūrė su sunkumais rinkdamos duomenis reikiamu formatu. ES šalims taip pat buvo sunkiau palyginti savo kontrolės rezultatus su ankstesnių metų kontrolės rezultatais.

Ataskaitų teikimo platformoje yra keli teksto langeliai, kuriuose aprašomos atitinkamos temos. Nacionalinės institucijos pateikė mažiau informacijos nei ankstesnių metų ataskaitose ir mažiau, nei numatyta gairėse.

Kalbant apie gyvūnų gerovę, apskritai ES šalys nepateikė nei rimčiausių nustatytų faktų analizės, nei veiksmų planų, kaip užkirsti kelią pasikartojimui arba jį sumažinti. Dėl to Komisija negali pateikti santraukos šiuo klausimu.

Taip pat pateikta labai nedaug informacijos apie sukčiavimo ir apgaulingos veiklos kontrolę.

[21] Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2019/723.

3
Oficialios kontrolės sistemų organizavimas ir veikimas

ES šalys sukūrė oficialios kontrolės sistemas, kad patikrintų, kaip maisto ir pašarų įmonės taiko teisinę sistemą.

Savo DNKP nacionalinės institucijos nustato savo strateginius tikslus. Metinių ataskaitų rengimo gairėse jos raginamos įtraukti lentelę, kurioje būtų nurodyti veiklos rodiklių, naudojamų šiems tikslams įvertinti, rezultatai. Dauguma ES šalių nepateikė tokios savo rodiklių rezultatų apžvalgos. Keletas teigiamų pavyzdžių, į kuriuos reikia atkreipti dėmesį, yra šie:

- Belgija į savo viešą metinę ataskaitą įtraukia maisto saugos, gyvūnų sveikatos ir augalų sveikatos barometrus (iki 2019 ataskaitinių metų ši ataskaita buvo nusiųsta Komisijai). Palyginę įvairių metų barometro rezultatus skaitytojai gali pamatyti, ar padėtis šiose srityse gerėja, ar ne.
- Suomija pateikė keletą pavyzdžių, kaip oficialios kontrolės rezultatai gali lemti tikslų ar uždavinių pokyčius:
    - dėl didelio vežamų gyvūnų gerovės trūkumų skaičiaus padaugėjo oficialios vežamų gyvūnų gerovės kontrolės atvejų;
    - kalbant apie trąšų mėginių ėmimą, jų nustatytų trūkumų skaičius buvo palyginti didelis dėl mažo paimtų mėginių skaičiaus, o tai rodo sėkmingą rizika grindžiamą kontrolės tikslingumą;
    - prekybos sėklomis rinkos priežiūros trūkumų, palyginti su ankstesniais metais, buvo mažiau. Kita vertus, maždaug 30 proc. atvejų buvo pritaikytos sankcijos, o tai rodo, kad kontrolės priemonių veiksmingumas pagerėjo.

Visos ES šalys susidūrė su sunkumais įgyvendindamos išsamias tikrinimo programas dėl apribojimų, nustatytų siekiant suvaldyti COVID-19 pandemiją.

Kiti veiksniai, dėl kurių nacionalinės institucijos nevisiškai įgyvendino savo planuojamas programas, buvo darbuotojų skaičius, ištekliai ir pasirengimas „Brexit'ui“.

Oficiali kontrolė pandemijos metu

Dėl įvairių apribojimų, nustatytų siekiant sustabdyti COVID-19 plitimą, ir jų poveikio darbuotojų išteklių panaudojimui, ES šalims tapo sunkiau vykdyti visą oficialią kontrolę, kaip iš pradžių planuota 2020 m. Nors buvo lankstumo kalbant apie tai, kaip vykdyti oficialią kontrolę, nacionalinės institucijos turėjo persvarstyti savo veiklos tęstinumo planus ir pirmenybę teikti kontrolės veiklai, kuri laikoma absoliučiai būtina, kartu sprendžiant pandemijų nulemtus maisto tiekimo ES rinkai pokyčius, pavyzdžiui, elektroninės prekybos ir paslaugų, susijusių su maistu išsinešti, masto augimą.

Veiksmai, kurių ėmėsi nacionalinės institucijos:

- atidėti ir (arba) sumažinti tam tikrose srityse atliekamų patikrinimų skaičių (remiantis rizikos vertinimu);
- sumažinti vietoje reikalingą laiką nuotoliniu būdu atliekant dokumentais įformintas kontrolės procedūras;
- taikyti nuotolinio audito metodus.

4

Priemonės, kurių imtasi siekiant užtikrinti veiksmingą DNKP veikimą

DNKP tikslas – užtikrinti, kad oficiali kontrolė būtų vykdoma atsižvelgiant į riziką ir būtų veiksminga visoje žemės ūkio maisto produktų grandinėje, laikantis Oficialios kontrolės reglamento.

Kai vykdant oficialią kontrolę nustatoma, kad nesilaikoma reikalavimų, nacionalinės institucijos turi imtis veiksmų užtikrinti, kad įmonės pašalintų reikalavimų nesilaikymą ir užkirstų kelią tokio reikalavimų nesilaikymo atvejų pasikartojimui[22].

Taip pat reikalaujama, kad nacionalinės institucijos tikrintų, ar veiksmingai veikia oficialios kontrolės sistema, ir imtųsi reikiamų veiksmų, kad pašalintų visus nustatytus jų kontrolės sistemų trūkumus[23].

[22] Reglamento (ES) 2017/625 138 straipsnis.

[23] Reglamento (ES) 2017/625 12 straipsnio 2 ir 3 dalys.

4.1
Veiksmai, kuriais siekiama užtikrinti, kad įmonės laikytųsi reikalavimų

Kai kuriose metinėse ataskaitose pateikta nacionalinių institucijų veiksmų pavyzdžių.

ES šalys vykdo visuomenės informavimo kampanijas ir teikia rekomendacijas bei mokymus įmonėms, kad jos galėtų laikytis maisto saugos taisyklių.

Belgija, Nyderlandai ir Švedija privačių (trečiųjų šalių) draudimo sistemų rezultatus įtraukia į savo oficialios kontrolės sistemas. Belgija ir Suomija pažymėjo, kad pagal šias sistemas sertifikuotų įmonių patikrinimų rezultatai geresni.

Suomija skelbia su konkrečiais sektoriais susijusias ataskaitas. Ji pažymėjo, kad pagrindiniai veiksmingumo didinimo būdai yra sąveikos su visomis suinteresuotosiomis šalimis didinimas. Todėl oficiali kontrolė ir jos paskelbti rezultatai padeda gerinti įmonių veiklos sąlygas ir konkurencingumą, pavyzdžiui, remiant jų gebėjimą dalyvauti tarptautinėje prekyboje ir aktyviai užkertant kelią problemoms.

Lenkija skelbia informacijos apie jos prekybos inspekcijos atliktų patikrinimų rezultatus santrauką. Ji pateikia papildomų praktinių patarimų vartotojams, kaip pasirinkti produktus ir išvengti klaidinimo. Ji taip pat skelbia administracinius sprendimus, kuriais įmonėms skiriamos baudos už nepakankamos prekinės kokybės produktų, įskaitant suklastotus produktus, pateikimą rinkai.

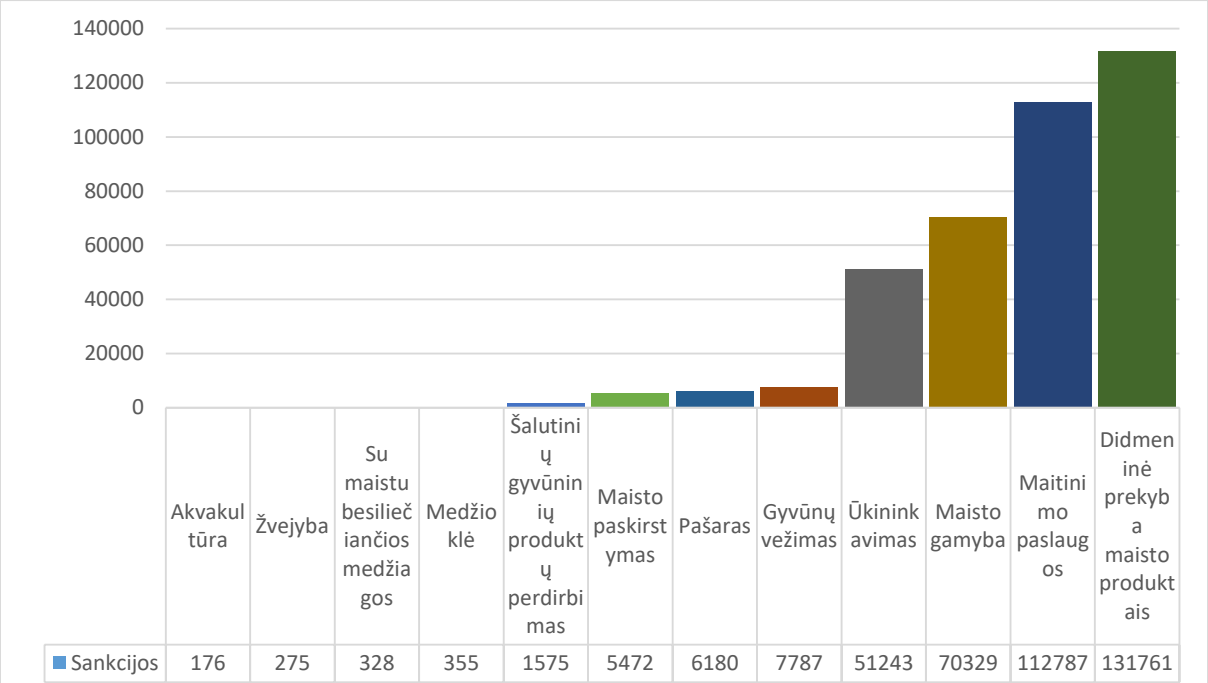
4.2
Nacionalinių institucijų vykdomas vykdymo užtikrinimas

ES šalys imasi įvairių vykdymo užtikrinimo veiksmų, pradedant žodiniais ir rašytiniais įspėjimais, baigiant prekių konfiskavimu ir sunaikinimu ir (laikinu) įmonių patvirtinimų panaikinimu arba apribojimu. Administracinės baudos naudojamos kaip atgrasomoji priemonė. Kreipimasis į teismą tebėra kraštutinė priemonė.

Nacionalinės institucijos turi taikyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomąsias sankcijas ir (arba) baudas[24].

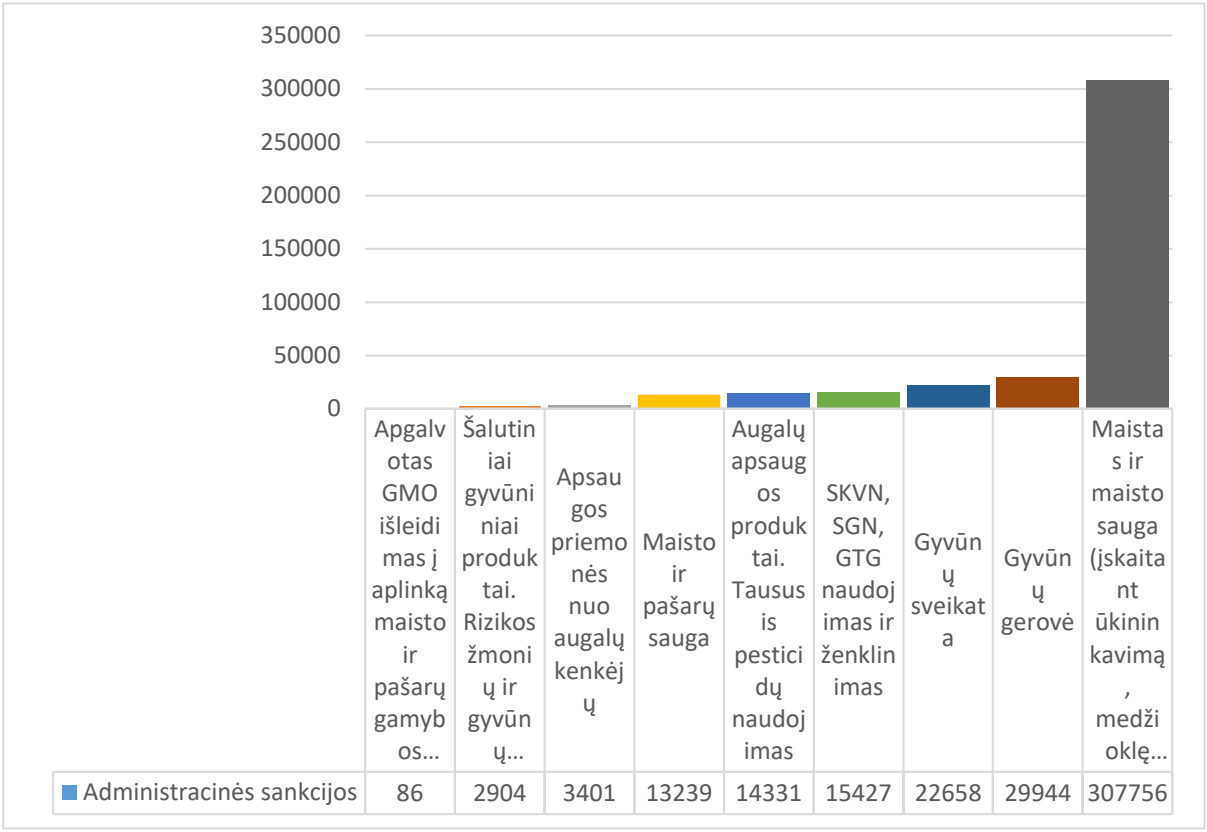
3 lentelėje pateiktas administracinių sankcijų, taikytų įvairiose maisto grandinės dalyse, skaičius. 4 lentelėje nurodytos sankcijos įvairiose srityse, o 5 lentelėje – teisminių veiksmų, kurių imtasi įvairiose srityse, skaičius.

3 lentelė. 2020 m. administracinės sankcijos. Veikla

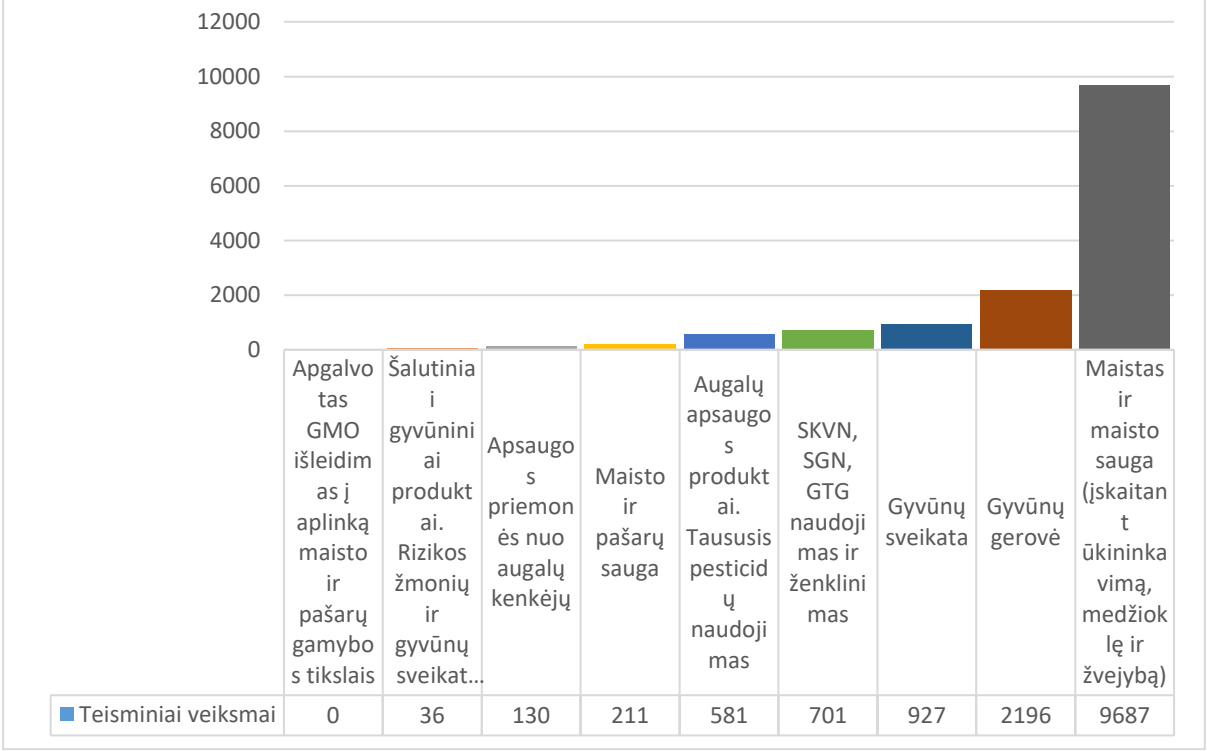
[24] Reglamento (EB) Nr. 882/2004 (iki 2019 m. gruodžio 14 d.) 54 ir 55 straipsniai ir Reglamento (ES) 2017/625 137, 138 ir 139 straipsniai.

4 lentelė. 2020 m. administracinės sankcijos. Sritys

	Apgalvotas GMO išleidimas į aplinką maisto ir pašarų gamybos...	Šalutiniai gyvūniniai produktai. Rizikos žmonių ir gyvūnų...	Apsaugos priemonės nuo augalų kenkėjų	Maisto ir pašarų sauga	Augalų apsaugos produktai. Taususis pesticidų naudojimas	SKVN, SGN, GTG naudojimas ir ženklinimas	Gyvūnų sveikata	Gyvūnų gerovė	Maistas ir maisto sauga (įskaitant ūkininkavimą, medžioklę...
Administracinės sankcijos	86	2904	3401	13239	14331	15427	22658	29944	307756

5 lentelė. Teisminiai veiksmai, kurių imtasi 2020 m.

	Apgalvotas GMO išleidimas į aplinką maisto ir pašarų gamybos tikslais	Šalutiniai gyvūniniai produktai. Rizikos žmonių ir gyvūnų sveikat...	Apsaugos priemonės nuo augalų kenkėjų	Maisto ir pašarų sauga	Augalų apsaugos produktai. Taususis pesticidų naudojimas	SKVN, SGN, GTG naudojimas ir ženklinimas	Gyvūnų sveikata	Gyvūnų gerovė	Maistas ir maisto sauga (įskaitant ūkininkavimą, medžioklę ir žvejybą)
Teisminiai veiksmai	0	36	130	211	581	701	927	2196	9687

4.3
Veiksmai, kuriais užtikrinamas veiksmingas oficialios kontrolės tarnybų veikimas

ES šalys turi atlikti savo kontrolės sistemų auditą arba pasirūpinti, kad jos pačios atliktų auditą, ir taikyti kontrolės tikrinimo procedūras[25], kad būtų užtikrintas reikalavimų laikymasis ir kontrolės sistemų veiksmingumas.

Metinėse ataskaitose pateikta ribota informacija apie šiuos auditus ir kitą tikrinimo veiklą, skirtą oficialios kontrolės sistemų veiksmingumui įvertinti.

Švedija apibūdino tam tikrą įvairių institucijų bendradarbiavimo naudą. Pradiniame gerosios kontrolės praktikos etape daugiausia dėmesio skirta dviem sritims, t. y. kontrolės procedūrai ir etikai atliekant pareigas. Parengtos gairės ir internetiniai mokymo kursai. Vienas iš bendrų tikslų yra tai, kad bendradarbiaujančios institucijos prisiimtų bendrą atsakomybę už visą maisto grandinę, įskaitant pasirengimą neplanuotiems ir nenumatytiems įvykiams. Geroji kontrolės praktika apima perėjimą prie kitokios kontrolės kultūros ir sistemų lygiavertiškumo sistemos sukūrimą.

Siekdama užtikrinti savo oficialios kontrolės sistemos veiksmingumą, Vokietija į DNKP įtraukė tris veiklos tikslus, susijusius su audito profesiniu standartu, į riziką orientuotu audito planavimu ir oficialios kontrolės veiksmingumu.

[25] Reglamento (ES) 2017/625 6 ir 12 straipsniai.

Dalis 2

Komisijos vykdoma kontrolės veikla ES šalyse

1
Auditai

Europos Komisijos Sveikatos ir maisto saugos generalinio direktorato Sveikatos ir maisto auditų ir analizės direktoratas tikrina, ar ES teisės aktai dėl maisto ir pašarų saugos, gyvūnų sveikatos, gyvūnų gerovės, augalų sveikatos, ekologinio ūkininkavimo ir geografinės kilmės sistemų (SKVN, SGN ir GTG) yra tinkamai įgyvendinami ir vykdomi ES šalyse. Pagrindinė taikoma priemonė – auditas.

Šią kontrolę vykdome reguliariai ir bendradarbiaudami su ES šalių kompetentingomis institucijomis.

Vienas dažnas auditų elementas yra patikrinimas vietoje, kai Komisijos ekspertai bendradarbiauja su oficialią kontrolę vykdančiomis nacionalinėmis institucijomis. ES šalių ekspertai reguliariai padeda Komisijos ekspertams atlikti šią užduotį.

Šiomis kontrolės priemonėmis siekiama:

- patikrinti, kaip taikomi maisto ir pašarų srities teisės aktai, gyvūnų sveikatos ir gerovės, šalutinių gyvūninių produktų, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų, tausiojo pesticidų naudojimo, genetiškai modifikuotų organizmų, ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo taisyklės, taip pat patikrinti saugomų kilmės vietos nuorodų, saugomų geografinių nuorodų ir tradicinių gaminių naudojimą ir ženklinimą;
- patikrinti, kaip veikia nacionalinės kontrolės sistemos ir kompetentingos institucijos ir kaip jos organizuoja kontrolę;
- atlikti tyrimus ir surinkti informaciją:
  - dėl oficialios kontrolės ir vykdymo užtikrinimo praktikos;
  - apie dideles arba pasikartojančias problemas, taikant nurodytas taisykles arba užtikrinant jų vykdymą;
  - susijusią su ekstremaliosiomis situacijomis, naujai kylančiomis problemomis arba naujais pokyčiais.

SVEIKATOS IR MAISTO SAUGOS GENERALINIS DIREKTORATAS

SVEIKATOS IR MAISTO DIREKTORATAS. AUDITAI IR ANALIZĖ

Savo metinę darbo programą ir metų vidurio atnaujinimą skelbiame Komisijos svetainėje.

Žiūrėkite mūsų trumpus vaizdo siužetus, kad pamatytume, kaip organizuojame auditą ir analizę ir kuo tai naudinga ES žmonėms.

2019–2020 m. audito ir analizės programose[26] daugiausia dėmesio buvo skiriama:

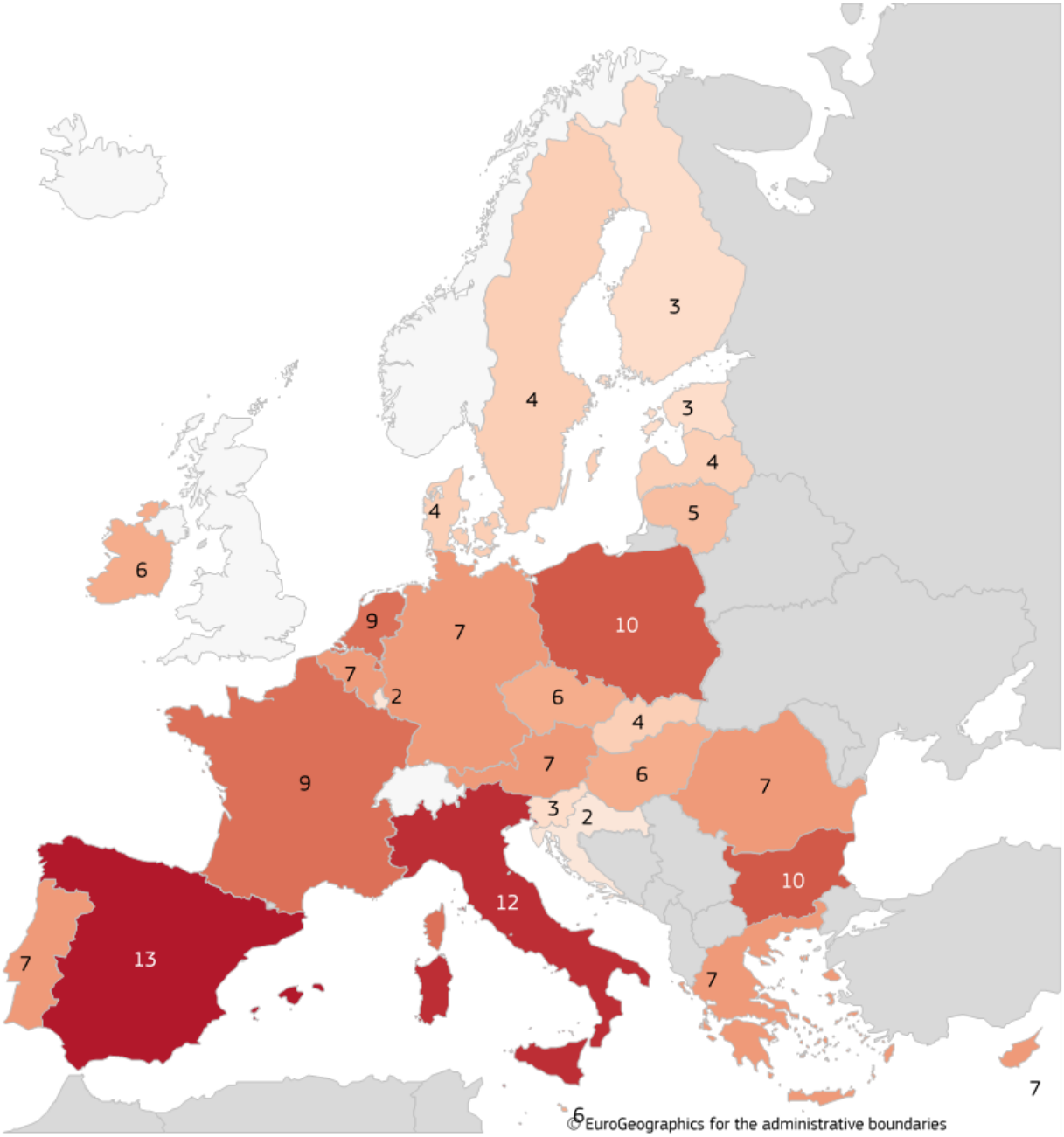
- atsparumui antimikrobinėms medžiagoms;
- geresniam pasirengimui grėsmėms žmonių, gyvūnų ir augalų sveikatai, jų prevencijai ir reagavimui į jas;
- saugioms ir tvarioms maisto ir maisto gamybos sistemoms;
- veiksmingam ES maisto srities teisės aktų įgyvendinimui;
- tvariai maisto gamybai, kuria didinama gyvūnų gerovė;
- veiksmingai, efektyviai ir patikimai kontrolei.

2019 ir 2020 m. atlikome 170 ES šalių oficialios kontrolės sistemų auditų ir panašių patikrų.

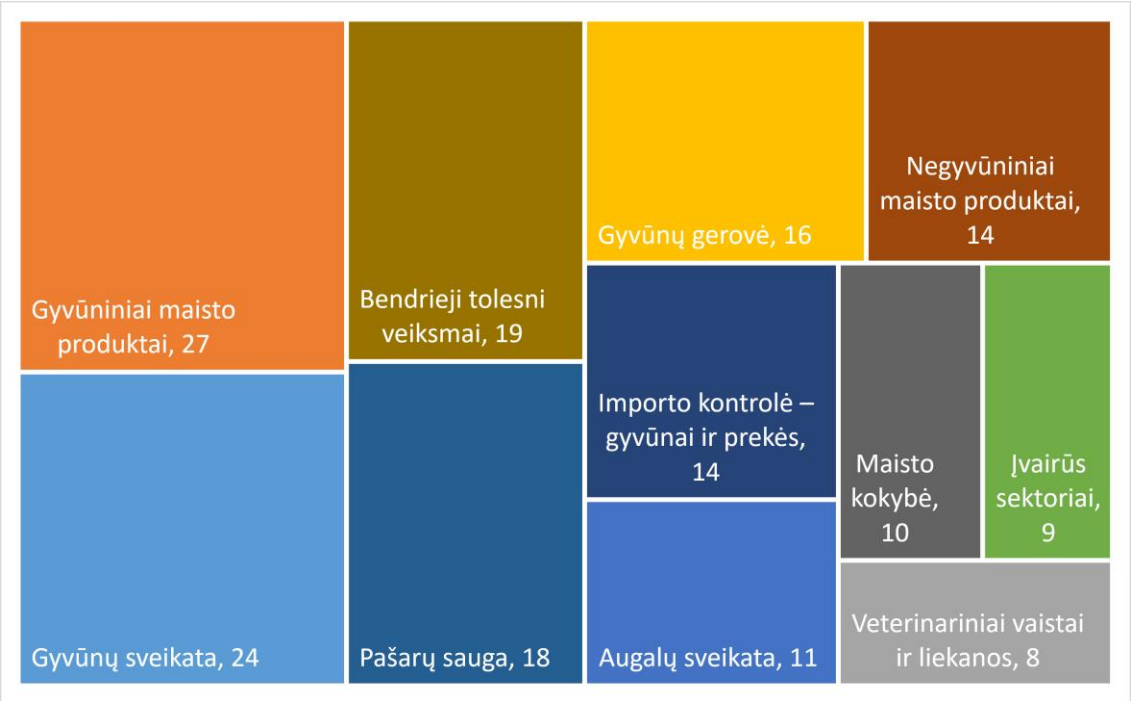
1 pav. parodytas atliktų auditų skaičius ES šalyse. 2 pav. parodytas kiekvienos kontrolės srities auditų skaičius.

[26] Darbo programos skelbiamos Komisijos svetainėje.

1 pav. 2019–2020 m. ES šalyse atlikti auditai

2 pav. 2019–2020 m. kiekvienoje kontrolės srityje atlikti auditai

Atskirų auditų ataskaitos skelbiamos viešai Komisijos svetainėje.

Komisijos vykdoma kontrolė pandemijos metu

Dėl COVID-19 pandemijos nustačius kelionių apribojimus, reikėjo persvarstyti mūsų kontrolės vykdymo būdus ir nuotolinio audito metodų taikymą tam tikrose srityse.

2019–2020 m. iš viso 43 auditai buvo atlikti visiškai nuotoliniu būdu, be kita ko, vietoj tiesioginių posėdžių pasitelkiant vaizdo konferencijas. Jose pateikta tam tikro lygio įrodymų. Tačiau nuotoliniai vizitai verslo subjektų patalpose siekiant įsitikinti, ar vykdoma oficiali kontrolė, nebuvo įmanomi.

Oficialios kontrolės reglamente reikalaujama, kad Komisija parengtų metinę arba daugiametę kontrolės programą[27], pagal kurią būtų tikrinama, kaip ES žemės ūkio maisto produktų grandinės teisės aktai įgyvendinami ES šalyse. 2021–2025 m. programa[28] priimta 2020 m. spalio 23 d.

[27] Reglamento (ES) 2017/625 118 straipsnis.

[28] Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2020/1550, kuriuo nustatoma daugiametė 2021–2025 m. kontrolės, kurią turi vykdyti Komisijos ekspertai valstybėse narėse ir kuri skirta tikrinti, kaip taikomi Sąjungos žemės ūkio maisto produktų grandinės teisės aktai, programa.

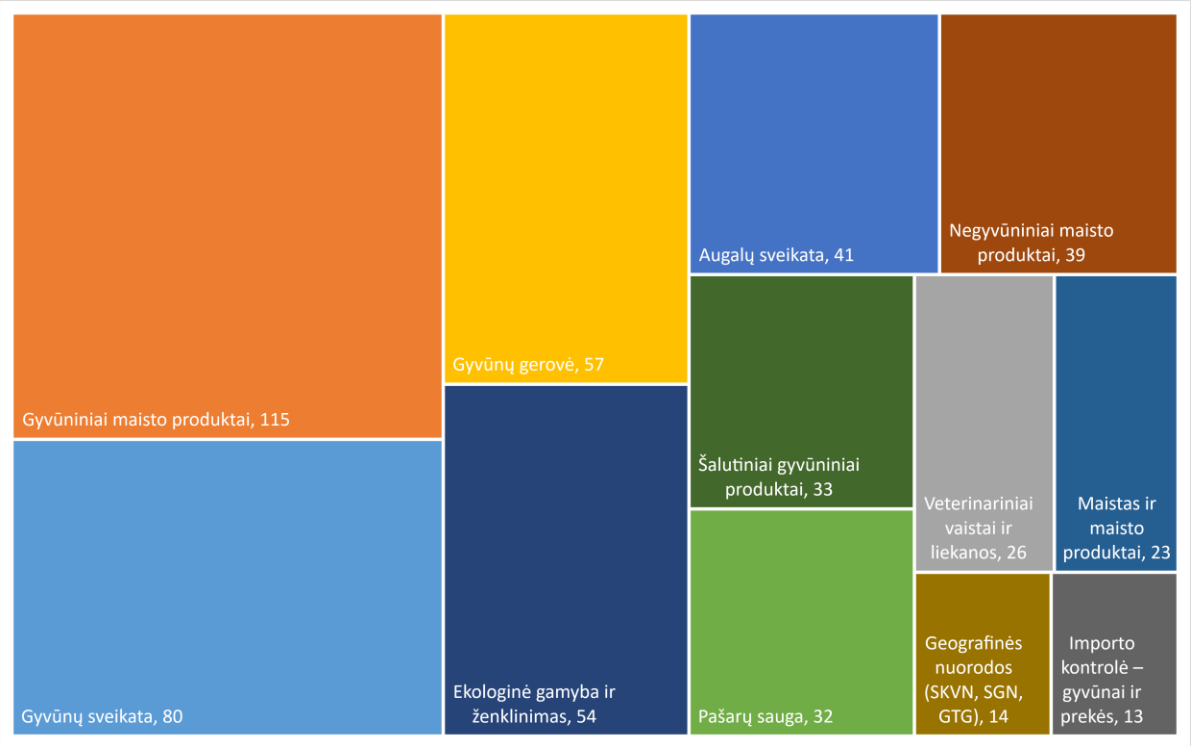
2

Rekomendacijos

Mūsų auditų metu paprastai pateikiamos rekomendacijos dėl taisomųjų veiksmų. Reikalaujama, kad ES šalys imtųsi reikiamų veiksmų šiems klausimams[29] spręsti ir apibūdintų juos veiksmų planuose.

Po 2019–2020 m. vykdytos kontrolės ES šalims iš viso pateiktos 527 rekomendacijos. 3 pav. pateikiama kiekvieno sektoriaus apžvalga. Pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente toliau pateikiami duomenys pagal įvairias audituotas sritis.

3 pav. Su audituotais sektoriais susijusios rekomendacijos 2019–2020 m.

[29] Reglamento (ES) 2017/625 117 straipsnio a punktas ir 119 straipsnio a punktas.

3
Apžvalginės ataskaitos

Apžvalginėse ataskaitose pateikiami tam tikroje srityje Komisijos vykdytos kontrolės metu nustatyti faktai ir išvados, kad būtų galima susidaryti bendrą vaizdą ES lygmeniu. Šiose ataskaitose nurodoma, kas veiksminga, o kas ne, kiek tai susiję su kontrolės priemonių įgyvendinimu ir teisės aktų taikymu. Jos taip pat suteikia puikią galimybę pasidalyti ES šalyse pastebėtos gerosios patirties pavyzdžiais. Šios ataskaitos padeda formuoti ES politiką ir taip pat gali būti pagrindas keistis informacija su ES šalių ekspertais įgyvendinant iniciatyvą „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“, kad būtų galima aptarti bendras problemas ir dalytis gerąja patirtimi.

4 lentelė. 2019 ir 2020 m. paskelbtos apžvalginės ataskaitos

Ataskaitos numeris	Tema
2017-6304	Paukščių gripas
2018-6525	Importuojamų maisto produktų saugos apžvalginė ataskaita
2018-6537	Maisto produktų pardavimo internetu apžvalginė ataskaita
2018-6780	Biocidiniai produktai
2018-6810	Oficialios kontrolės auditai ES šalyse
2019-6788	Priemonės, skirtos kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms racionaliai naudojant antimikrobines medžiagas gyvūnams gydyti
2019-6789	Zoonotinių ir simbiotinių bakterijų atsparumo antimikrobinėms medžiagoms stebėjimas
2019-6865	Sodinti skirti augalai ir sėklos
2019-6876	Importuojamų augalų sveikatos kontrolė
2019-6834	Keliais eksportuojamų gyvūnų gerovė
2019-6835	Jūra eksportuojamų gyvūnų gerovė
2017-6246	Bendros skerdimo higienos praktikos apžvalginė ataskaita
2020-7100	Oficialios pašarų priedų, jų sudedamųjų dalių ir atsekamumo

Ataskaitos numeris	Tema
	kontrolės apžvalginė ataskaita
2020-7105	Perdirbtų gyvūninių baltymų higienos, atsekamumo ir prekybos jais reikalavimų oficiali kontrolė

4

Svarbiausios 2019–2020 m. Komisijos vykdytos kontrolės išvados

Atlikus maisto saugos srities auditus išryškėjo konkretūs sunkumai, su kuriais susiduria ES šalių kompetentingos institucijos. Šie sunkumai susiję su:

- gatavais (gyvūniniais) maisto produktais, kai dėl pareigūnų mokymo ir kitos paramos poreikio ir trūkstamos sistemingos įmonių peržiūros ribojama galimybė imtis tolesnių veiksmų dėl nustatytų įmonių procedūrų, kuriomis siekiama užkirsti kelią kryžminei taršai, ir mėginių ėmimo bei tyrimų trūkumų,
- arkliena, kai atlikus auditą po arklienos skandalo nustatytos problemos, susijusios su arklių pasais, duomenų bazėmis ir neleistinų gydymo atvejų registravimo kontrole, ir
- negyvūniniais maisto produktais, kai yra galimybių pagerinti šaldytų smulkių vaisių ir daržovių kontrolę.

Surengėme keletą auditų, siekdami išsamiau ir plačiau apžvelgti visą pašarų sektorių, įskaitant šalutinius gyvūninius produktus, nes ankstesni auditai atskleidė tam tikrų sisteminių trūkumų. Atlikus šiuos auditus nustatyta, kad vis dar reikia gerinti perdirbtų gyvūninių baltymų atsekamumą.

Atliekant gyvūnų sveikatos auditą buvo nagrinėjama ligų prevencija, pasirengimas protrūkiams ir reagavimo pajėgumai. Gauta informacija apie afrikinį kiaulių marą ir labai patogenišką paukščių gripą padėjo parengti keletą strateginių dokumentų ir apibrėžti Komisijos politiką dėl šių ligų valdymo.

Dėl zoonozių:

- su salmonelėmis naminių paukščių populiacijose susiję auditai parodė, kad apskritai ES šalys įgyvendino reikalavimus atitinkančias programas, kurios buvo veiksmingos siekiant ES tikslų, susijusių su salmonelių paplitimu. Nepaisant to, daugeliu atvejų įmonių paimtų mėginių (užtikrinančių daug reguliaresnę pulko statuso kontrolę nei oficialių mėginių atveju) aptikimo rodiklis yra daug mažesnis nei oficialių mėginių. Dėl to įmonių vykdomu mėginių ėmimu prie programų

įgyvendinimo prisidedama neveiksmingai ir galima manyti, kad mažai pulko užsikrėtimo atvejų vis dar nenustatyta.

- Kalbant apie pasiutligę, auditai parodė, kad skiepijimo programos buvo tinkamai įgyvendintos, todėl sumažėjo gyvūnų užsikrėtimo atvejų.

Daugumai ES šalių sunku įrodyti atitikties gyvūnų gerovei lygį arba tendencijas, nes nėra konkrečių tikslų ir (arba) nėra nustatytų stebėsenos rodiklių.

Užbaigtas trejų metų trukmės projektas, kuriuo siekiama sumažinti įprastą paršelių uodegų trumpinimą. Jis apėmė ekspertų, turinčių praktinės patirties auginant kiaules su nepažeistomis uodegomis, grupės auditus ir vizitus į keletą ES šalių. Jo rezultatai apėmė visų reikalavimų nesilaikančių ES šalių veiksmų planus, kurie padės pasiekti tolesnę pažangą, būtiną siekiant sustabdyti įprastą uodegų trumpinimo praktiką.

Toliau vykdėme gyvūnų vežimo jūra auditus ir bendradarbiavome su Europos jūrų saugumo agentūra, siekdami sukurti sistemą, skirtą pagerinti gyvuliams vežti skirtų laivų oficialiai kontrolei ir taip padidinti jūra vežamų gyvūnų gerovę.

Vizualizacijos priemonių naudojimas interneto portale padeda greitai priimti sprendimus, todėl didėja augalų sveikatos apsauga. Kontrolės priemonių, kurių ėmėsi ES šalys, kuriose nustatyta užsikrėtimo augalų kenkėjais atvejų, auditas padeda gerinti kontrolę ir remti jų naikinimo darbus.

Nors ES šalys padarė pažangą įgyvendindamos Tausiojo pesticidų naudojimo direktyvą, ūkininkų ir augintojų vykdoma integruoto kenkėjų valdymo įgyvendinimo kontrolė tebekelia susirūpinimą.

Daugumoje ES šalių privačios kontrolės įstaigos sertifikuoja ekologinę gamybą ir šių produktų naudojimą bei ženklinimą. Reikia toliau tobulinti kompetentingų institucijų vykdomą šių kontrolės įstaigų priežiūrą.

Vykdant oficialią produktų, sertifikuotų pagal geografinės kilmės sistemas (SKVN, SGN, GTG), kontrolę ne visada tikrinama, ar šie produktai atitinka produkto specifikacijose nustatytas taisykles.

ES šalys yra nustačiusios tam tikras kovos su sukčiavimo grėsmėmis žemės ūkio maisto produktų grandinėje priemones, tačiau oficiali kontrolė, kuria daugiausia dėmesio skiriama sukčiavimui ir apgaulingai praktikai, dar nėra sistemingai taikoma visose kontrolės srityse.

Prie šios ataskaitos pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente išsamiau aprašomos kai kurios pagrindinės sritys, kuriose Komisija atliko auditus.

5
Kita Komisijos vykdoma kontrolės veikla

5.1
Gyvūnų ir prekių įvežimas į ES

Reikalaujama, kad ES šalys vykdytų į ES įvežamų gyvūnų, gyvūninių prekių ir kai kurių negyvūninių prekių oficialią kontrolę. Didžiąją šios kontrolės dalį jos vykdo tuo tikslu paskirtuose pasienio kontrolės postuose. Kontrolės tikslas – įsitikinti, kad gyvūnai, maistas ir pašarai atitinka tuos pačius aukštus standartus, kokie taikomi ES užaugintiems gyvūnams ir pagamintoms prekėms. ES šalys gali paskirti pasienio kontrolės postus šiai kontrolei vykdyti tik po to, kai Komisija nustato, kad siūlomų pasienio kontrolės postų struktūra ir išdėstymas bei nustatyta tvarka atitinka taikomus ES reikalavimus[30]. 2020 m. iš ES šalių gavome ir įvertinome 67 pranešimus apie naujus pasienio kontrolės postus (arba esamų postų pakeitimus), įskaitant jų tikrinimo centrus.

2019 ir 2020 m. tęsėme ES šalių oficialios gyvūnų ir prekių įvežimo kontrolės priežiūrą ir atlikome 11 auditų. Jų rezultatai patvirtina, kad ES šalys toliau tobulina savo sistemas ir kontrolės įgyvendinimą. Šie auditai bus tęsiami ir ateinančiais metais. Be to, ir vėl atlikome dokumentų vertinimus dėl gyvūnų ir prekių įvežimo per tuos pasienio kontrolės postus, esančius atokiausiuose ES regionuose, kontrolės įgyvendinimo ir pasiekėme patenkinamų rezultatų.

[30] Reglamentas (ES) 2017/625 ir susiję teisės aktai, pavyzdžiui, Reglamentas (ES) 2019/1014, Reglamentas (ES) 2019/1012 ir Reglamentas (ES) 2019/1081.

5.2
Veterinarinių vaistų liekanos ir aplinkos teršalai gyvūnuose ir gyvūniniuose produktuose

Veterinariniai vaistai plačiai naudojami gyvulininkystėje ligų profilaktikai arba gydymui. Gydytų gyvūnų mėsoje, subproduktuose ir pieno gaminiuose, taip pat piene, kiaušiniuose ir meduje gali būti labai maža farmakologiškai aktyvių medžiagų, kurių yra veterinariniuose vaistuose, koncentracija – liekanos. Saugios koncentracijos maiste – didžiausios leidžiamosios liekanų koncentracijos – nustatomos ES lygmeniu. Maisto produktai, kuriuose liekanų kiekis yra ne didesnis už šią ribą, laikomi saugiais ir gali būti pateikiami rinkai, įrodant, kad gyvulininkystėje laikomasi geros žemės ūkio ir geros veterinarijos praktikos principų (vaistai, naudojami pagal jų etiketėse pateiktas instrukcijas). ES šalys įgyvendina metines liekanų stebėsenos programas, kad patikrintų, ar veterinariniai vaistai naudojami laikantis taikomų ES taisyklių, ir nustatytų galimą netinkamą arba neteisėtą farmakologiškai aktyvių medžiagų naudojimą. Šios programos taip pat apima gyvūnų ir gyvūninių produktų stebėseną siekiant nustatyti, ar juose nėra aplinkos teršalų ir pesticidų.

Kasmet kartu su atitinkamomis Europos Sąjungos etaloninėmis laboratorijomis peržiūrime ES šalių liekanų stebėsenos planus ir teikiame pastabas bei rekomendacijas dėl jų tinkamumo. Taip pat tikriname, kaip ES šalys įgyvendina savo liekanų stebėsenos planus, daugiausia dėmesio skirdami tokiems elementams kaip laboratorijų veiklos rezultatai ir tolesnių tyrimų dėl reikalavimų neatitinkančių rezultatų veiksmingumas. 2019 ir 2020 m. ES šalyse atlikome aštuonis auditus, kurių rezultatai iš esmės buvo priimtini. Šie auditai bus tęsiami ir ateinančiais metais.

6
Sistemingi tolesni veiksmai, susiję su audito rekomendacijomis

6.1
Bendrieji tolesni auditai

Atlikdami bendruosius tolesnius auditus, sistemingai stebime veiksmus, kuriuos kompetentingos institucijos įsipareigojo įgyvendinti siekdamos atsižvelgti į audito ataskaitose pateiktas rekomendacijas. Šie auditai apima visas atviras rekomendacijas visuose sektoriuose.

Šie auditai gali būti:

- atliekami kompetentingų institucijų biuruose arba nuotoliniu būdu,
- atliekami mūsų biuruose dirbant su dokumentais (administraciniai tolesni veiksmai) arba
- sutelkti į konkrečią temą: tam tikrais atvejais, kai audito rezultatai yra ypač problemiški, organizuojami konkretiems sektoriams skirti tolesni auditai, siekiant imtis tolesnių veiksmų, kuriuos turi skubiai įgyvendinti ES šalys.

5 lentelė. Tolesni auditai ES šalyse 2019–2020 m.

Bendrieji tolesni auditai	
Dokumentais grindžiami tolesni veiksmai	
Konkreti tema	

Šis procesas ir toliau buvo veiksmingas sprendžiant daugumą nustatytų problemų. Bendrųjų tolesnių audito veiksmų rezultatai skelbiami šalių profiliuose (žr. 6.2 skirsnį).

2020 m. gruodžio mėn. pabaigoje ES šalys ėmėsi taisomųjų veiksmų arba pateikė patenkinamus įsipareigojimus pašalinti trūkumus per priimtiną laikotarpį. Remiantis pasikartojančio trejų metų ciklo rodikliu, imtasi taisomųjų veiksmų, atsižvelgiant į 92 proc. rekomendacijų, pateiktų atlikus auditus per trejų metų laikotarpį (2016–2018 m.).

6.2
Šalių profiliai

Rengiant auditus ir formuojant politiką svarbios žinios apie konkrečias šalis. Todėl tvarkome ir skelbiame šalių profilius.

Šie šalių profiliai yra viešai prieinami ir juose pateikiama kiekvienos ES šalies apžvalga, įskaitant:

- penkias vėliausiai paskelbtas audito ataskaitas;
- veiksmų, kurių šalis ėmėsi atsižvelgdama į audito rekomendacijas, vertinimą;
- oficialios kontrolės organizavimą šalyje;
- nuorodas į atitinkamas šalies svetaines.

Skelbiant šiuos šalių profilius padedama užtikrinti, kad visas audito ciklas būtų skaidrus visuomenei.

6.3
Vykdymo užtikrinimas

Kai ES šalis pažeidžia ES teisę, Komisija kiekvienu konkrečiu atveju nustato atitinkamus veiksmus, laikydamasi savo komunikate „ES teisė. Geresnis taikymas – geresni rezultatai“[31] išdėstyto požiūrio. Šie veiksmai gali būti įvairūs: nuo ryšių su ES šalių institucijomis atitinkamais lygmenimis, siekiant užtikrinti tinkamą ES teisės taikymą, iki mainų pagal projektą „EU Pilot“ ir (arba) pažeidimų nagrinėjimo procedūrų pradėjimo kaip kraštutinės priemonės, kai išnaudojamos visos kitos priemonės, kuriomis skatinama laikytis reikalavimų. Kitos nei maisto saugos pažeidimai vykdymo užtikrinimo priemonės taip pat apsaugos priemones. Tai gali būti atsargumo priemonių taikymas prekiaujant gyvūnais, augalais arba maisto ir pašarų produktais ir jiems judant ar priimant apsaugos priemones pagal atitinkamus teisės aktus.

Jei ryšiais su ES šalimis arba mainais pagal projektą „EU Pilot“ teisės pažeidimas nepašalinamas, gali būti pradėtas pažeidimo nagrinėjimo procedūros ikiteisminis ir teisminis etapą[32].

2019 m. Komisija pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūrą prieš Čekiją dėl sistemingos oficialios tam tikrų maisto produktų, įvežamų iš kitų ES šalių, kontrolės kaskart, kai šie maisto produktai patenka į šalį, pažeidžiant ES oficialios kontrolės taisykles, kuriomis užtikrinama, kad būtų laikomasi pašarus ir maistą reglamentuojančių teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės taisyklių[33].

2019 m. Komisija užbaigė dvi užsitęsusias pažeidimo nagrinėjimo procedūras:

— Graikijoje – dėl darbuotojų, paskirtų į tarnybas, atsakingas už veterinarinę kontrolę, trūkumo, ir

— Portugalijoje – dėl pušinio stiebinio nematodo plitimo ES prevencijos priemonių.

[31] 2017/C 18/02, Komisijos komunikatas „ES teisė. Geresnis taikymas – geresni rezultatai“.

[32] Sutarties dėl ES veikimo 258 straipsnis.

[33] 2019 m. sausio mėn. buvo išsiųstas oficialus pranešimas, o 2019 m. liepos mėn. – pagrįsta nuomonė. . 2020 m. liepos mėn. buvo išsiųstas papildomas oficialus pranešimas.

2019 m. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas nusprendė, kad Italija nesugebėjo tinkamai užkirsti kelio tolesniam karantininio kenksmingojo organizmo *Xylella fastidiosa* plitimui Apulijoje[34].

2019–2020 m. Komisija nesikreipė į teismą dėl šioje ataskaitoje aptariamų sričių, kurioms taikoma oficiali kontrolė, bylų.

[34] Sprendimas *Komisija / Italija*, C-443/18.

7
Parama ES šalims

7.1
Tinklai

Sveikatos ir maisto auditų ir analizės direktorate veikia įvairūs tinklai ir darbo grupės, kuriuos sudaro ES šalių ir Islandijos, Lichtenšteino bei Norvegijos kompetentingų institucijų pareigūnai, kad aptartų ir skatintų tam tikrų ES teisės aspektų įgyvendinimą.

Nuo 2008 m. dviejų tinklų atstovai nuolatos susitinka pasidalyti patirtimi dėl DNKP rengimo, įgyvendinimo ir ataskaitų apie juos teikimo ir dėl oficialios kontrolės nacionalinių audito sistemų (NAS) įgyvendinimo. 2019 ir 2020 m. DNKP tinklas posėdžiavo šešis kartus, du kartus – nuotoliniu būdu. Posėdžiuose daugiausia dėmesio buvo skiriama dviejų DNKP ir ES šalių metinių ataskaitų rengimo rekomendacinių dokumentų rengimui ir užbaigimui. Taip pat buvo aptarti uždaviniai ir galimybės, su kuriais ES šalys susidūrė 2020 m. dėl COVID-19 pandemijos įgyvendindamos oficialią kontrolę.

DNKP tinklas taip pat padėjo išbandyti elektroninę standartinės pavyzdinės metinių ataskaitų formos versiją – priemonę „Metinės oficialios kontrolės ataskaitos – AROC“, kad padėtų ES šalims ją pirmą kartą pateikti 2021 m.

2019 ir 2020 m. NAS tinklas posėdžiavo tris kartus, vieną kartą – nuotoliniu būdu. Posėdžiai padėjo rengti ir užbaigti rekomendacinį dokumentą dėl auditų atlikimo pagal Oficialios kontrolės reglamento 6 straipsnį. NAS atstovai ir Komisija apsikeitė patirtimi, įgyta įgyvendinant audito programas COVID-19 pandemijos metu, daugiausia dėmesio skirdami nustatytai gerajai praktikai.

2019 ir 2020 m. ES šalių nacionalinių informacijos centrų, skirtų gyvūnų apsaugai juos vežant, tinklas posėdžiavo tris kartus, kad aptartų gyvūnų gerovės rodiklius, susijusius su vežimo kontrole, nenujunkytų veršelių vežimu, poilsio punktais ES nepriklausančiose šalyse, vežimu ekstremalioje temperatūroje ir gyvūnų vežimu gyvuliams vežti skirtais laivais. 2020 m. nacionaliniai informacijos centrai baigė atnaujinti gyvuliams vežti skirtų laivų tinklo dokumentą.

Per pirmąją COVID-19 pandemijos bangą tinklas atliko svarbų vaidmenį koordinuojant keitimąsi informacija, kad dėl judėjimo apribojimų gyvulių sunkvežimiai nebūtų laikomi nacionaliniuose sienos perėjimo punktuose.

Siekdama padėti ES šalims šalinti sistemos trūkumus, Komisija įsteigė dvi darbo grupes, kurios nagrinėja su augalų apsaugos produktais (AAP) susijusios formos ir sudėties analizę ir vykdymo užtikrinimą. Daugiau kaip 20 ES šalių atstovai dalyvavo AAP formos ir sudėties analizės darbo grupės posėdžiuose ir trijuose AAP teisės aktų vykdymo užtikrinimo darbo grupės posėdžiuose, kuriuos 2019 m. surengė Komisija. Atsižvelgiant į tai, kad Tausiojo pesticidų naudojimo direktyvos vertinimui teikiamas didesnis prioritetas, autorizacijos bei sudėties ir formos analizės darbo grupė buvo perduota Komisijos pesticidų autorizacijos politikos skyriui, o vykdymo užtikrinimo darbo grupės veikla buvo nutraukta.

2019 m. gegužės mėn. Komisija surengė bendrą Tausiojo pesticidų naudojimo direktyvos ir AAP teisės aktų vykdymo užtikrinimo darbo grupių posėdį, kad išspręstų abiem pusėms rūpimus klausimus, kartu su praktiniu seminaru dėl integruotosios kenkėjų kontrolės. Praktinio seminaro tikslas buvo padėti ES šalims įvertinti integruotosios kenkėjų kontrolės įgyvendinimą ūkių lygmeniu, remiantis patirtimi, įgyta integruotosios kenkėjų kontrolės mokymų „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“ metu. 2019 m. lapkričio mėn. tausiojo pesticidų naudojimo darbo grupė surengė bendrą posėdį su žemės ūkio ir aplinkos statistikos darbo grupe, kuriame buvo nagrinėjami abiem pusėms susirūpinimą keliantys klausimai, visų pirma susiję su naudingesnių suderintų rizikos rodiklių rengimu. 2020 m. lapkričio mėn. buvo surengtas vienas tausiojo pesticidų naudojimo darbo grupės posėdis, kuriame daugiausia dėmesio skirta 2019 m. pabaigoje pradėto tausiojo pesticidų naudojimo vertinimo ir peržiūros techniniams aspektams.

2020 m. gruodžio mėn. ES šalių kompetentingos institucijos per tausiojo pesticidų naudojimo darbo grupę buvo paragintos pateikti grįžtamąją informaciją apie galimas politikos galimybes ateityje. 2020 m. gruodžio mėn. pasirašyta sutartis dėl išorės tyrimo, kuriuo grindžiamas direktyvos vertinimas ir galimos jos peržiūros poveikio vertinimas. Taip pat buvo atliktas parengiamasis darbas siekiant 2021 m. sausio mėn. surengti nuotolinį Komisijos suinteresuotųjų subjektų renginį ir 2021 m. sausio mėn. pradėti internetines viešas konsultacijas/(„“išsakykite savo nuomonę) dėl šios iniciatyvos. Daugiau informacijos galima rasti Komisijos geresnio reglamentavimo portalo svetainėje[35].

[35] Veiksmų planas ir viešų konsultacijų rezultatai.

7.2
Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga

„Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“ yra Komisijos mokymo iniciatyva, kuria siekiama geriau įgyvendinti ES taisykles dėl maisto, pašarų, gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų, ekologinio ūkininkavimo ir geografinės kilmės sistemų (SKVN, SGN ir GTG). Ji atlieka svarbų vaidmenį gerinant oficialios kontrolės veiksmingumą ir patikimumą ir skleidžiant žinias apie ES teisės aktus. Komisijos kontrolės priemonės padeda nustatyti mokymo poreikius.

2019–2020 m. programoje „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“ buvo daug techninių temų ir keletas sesijų, kurios buvo ypač svarbios oficialios kontrolės sistemoms. Jas, be kita ko, sudarė:

- audito sistemos ir vidaus auditas,
- ES sanitarijos ir fitosanitarijos teisės aktų vykdymo užtikrinimas,
- sukčiavimas maisto produktų srityje ir elektroninė prekyba maisto produktais,
- Oficialios kontrolės reglamentas,
- pasirengimas protrūkiams ir jų valdymas, parama ES auditams (nacionaliniams ekspertams) ir
- ES apžvalginės ataskaitos.

2020 m. buvo surengtas praktinis seminaras dėl tolesnių su rekomendacijomis susijusių veiksmų.

2019 m. ir iki 2020 m. kovo mėn. ES šalyse surengta 200 mokymo kursų, kai dėl besivystančios COVID-19 pandemijos visi tiesioginiai mokymo kursai turėjo būti sustabdyti. 2020 m. tos sutartys buvo pakeistos, kad, kai įmanoma, būtų užtikrintas virtualus mokymas, o į visas naujas sutartis dabar įtrauktas virtualiojo mokymosi komponentas.

2020 m. pagal programą „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“ palaipsniui įgyvendintas mokymas internetu, naudojantis virtualiosiomis klasėmis ir e. mokymosi moduliais, prieinamais **Geresnio mokymo rūpinantis maisto sauga akademijoje**. Pagal programą „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“ plečiama e. mokymosi

pasiūla ir esami moduliai verčiami į daugumą oficialiųjų kalbų, kad kuo didesnė auditorija turėtų galimybę susipažinti su mokomąja medžiaga, kad ir kas atsitiktų ateityje. Akademijoje taip pat kaupiami esami mokymo ištekliai, kuriais gali naudotis ir ES, ir ES nepriklausančių šalių pareigūnai.

Daugiau informacijos pateikiama programos „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“ 2019 m. metinėje ataskaitoje.

Išvados

ES turi išsamius teisės aktus, kuriais siekiama kuo labiau sumažinti pavojų saugai ir reikalavimų nesilaikymo problemas – nuo ūkio iki stalo. Iš ES šalių metinių oficialios kontrolės ataskaitų matyti, kad nacionalinės institucijos ir toliau stebi ir tikrina, ar maisto grandinės įmonės laikosi atitinkamų ES reikalavimų, o jei taip nėra, imasi vykdymo užtikrinimo priemonių.

Nustačius standartinę pavyzdinę metinių ataskaitų formą buvo lengviau rinkti palyginamą informaciją ir duomenis apie ES šalių oficialią kontrolę visoje žemės ūkio maisto produktų grandinėje.

Šioje ataskaitoje ir pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente pateikiami visi šie palyginami 2020 m. ES statistiniai duomenys. Šie duomenys ilgainiui leis nustatyti kontrolės ir reikalavimų nesilaikymo tendencijas. Iš 26 šalių statistinių duomenų matyti, kad 2020 m. oficiali kontrolė apėmė 16,8 mln. subjektų ir kad nacionalinės institucijos įgyvendino daugiau kaip 4 mln. šių subjektų oficialios kontrolės priemonių. Remiantis šia kontrole nustatyta apie 655 000 reikalavimų nesilaikymo atvejų, dėl kurių buvo pritaikyta 388 000 administracinių sankcijų ir beveik 13 000 teisminių veiksmų.

Kadangi standartinė pavyzdinė forma buvo naudojama pirmą kartą, ne visos ES šalys galėjo pateikti visus duomenis reikiamu formatu. Remiantis Komisijos gairėmis dėl metinės ataskaitos pildymo, būtų dar labiau pagerintas atviro teksto langeliuose pateiktos informacijos palyginamumas.

Prie šios ataskaitos pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente pateikiama išsami informacija apie ES šalių atliktą oficialią kontrolę ir apie Komisijos atliktą kontrolę, susijusią su ES maisto ir pašarų srities teisės aktų reikalavimais, gyvūnų sveikata ir gerove, augalų sveikata ir augalų apsaugos produktais. Iš rezultatų matyti, kad ES šalys taiko būtinas kontrolės sistemas ir apskritai užtikrina atitiktį maisto ir pašarų saugai ir sveikai ES vidaus rinkai. Komisijos kontrolės priemonėmis buvo nustatyti kai kurių ES šalių kontrolės sistemų trūkumai ir atkreiptas dėmesys į nacionalinių kontrolės sistemų tobulinimo galimybes.

Iš Komisijos sistemingų tolesnių veiksmų, susijusių su audito rekomendacijomis, matyti, kad apskritai nacionalinės institucijos imasi tinkamų taisomųjų priemonių nustatytiems trūkumams pašalinti.

Bendradarbiaudama su nacionalinėmis institucijomis, Komisija toliau padeda ES šalims nuolat tobulinti savo oficialios kontrolės sistemas pasitelkiant tinklus ir iniciatyvą „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“.

2020 m. dėl COVID-19 pandemijos nustačius apribojimus nacionalinėms institucijoms ir Komisijai buvo sudėtinga užbaigti savo kontrolės planus. Darbuotojų skaičius ir išteklių suvaržymai taip pat buvo nurodyti kaip priežastys, dėl kurių nacionalinės institucijos nevisiškai įgyvendino savo planuojamas programas. Dėl apribojimų taip pat dažniau buvo naudojamos nuotolinės kontrolės vykdymo priemonės. Šios technologijos pasirodė esančios vertingos ir galėtų būti toliau tiriamos.